

149

AD
LOCA SELECTA
E GENES. XII—XXV: 18
SUETHICE VERTENDA
OBSERVATIONES

QUAS
VENIA AMPL. ORD. PHILOS. UPSAL.

PRÆSIDE

G U S T A V O K N Ö S

S. TH. DOCT.
LITT. ORIENTAL. PROF. REG. ET ORD.

PRO EXERCITIO

P. P.

F R E D E R I C U S T O L L E N G R E N
OSTROGOOTHUS.

I N A U D I T. G U S T. D I E X VI A P R I L. M D C C C X X V I I I .

H. A. M. S.

P. VIII.

U P S A L I A E
EXCUDIBANT REGIÆ ACADEMIÆ TYPOGRAPHI.

да

и в а то же год

и че-ж эниль

а погиб в санкт-петербург

и в санкт-петербург

нар

закон о том что линия ариан

и в санкт-петербург

а о и ж с у д т ѿ

и в санкт-петербург

KONUNGENS
TROTJENARE, PROTOCOLLS - SECRETERAREN
HÖGÅDLE
HERR FREDRIK WILH. GRILL
SAMT
RECTORN OCH KYRKOHÖRDEN
HÖGÅREVÖRDIGE OCH HÖGLÅRDE
HERR MAG. FREDR. REINH. BRUUN

vördnadsfullt tillegnadt

af

F. TOLLENGREN.

De Huldaste Föråldrar

helgadt

af

Sonlig kärlek och tacksamhet.

Nec putant credibile esse, nonagenariam mulierem (qualis Sara esse debuit, si eo, quo hæc historia narratur, tempore ad Abimelechum venisset), tantas formæ præteritæ reliquias servasse, ut viros amore incenderet. Sed e contrario plura sunt, quæ testentur, secundum temporis reique gestæ ordinem descriptam et suo loco insertam esse hanc historiam. Nam Abrahamus, ex eo tempore, quo se a Loto fratre vel potius fratri filio separavit, et in convalle Mamre prope Hebron habitare coepit, supra XIII: 18, nec ante excidium Sodomiticum alio migravit, quemadmodum ex serie narrationis Mosaicæ a cap. XIII usque ad XX, præsertim ex initio capitil XVIII cognosci potest. Ante cladem vero Sodomiticam, et priusquam ex convalle Mamre demigraret Abrahamus, Sarah nonaginta annos natam jam fuisse, manifeste proditum est XVII: 17. Ingenue quidem fatemur, nos omnibus nodis expediendis nondum esse pares; nihilominus tamen religioni habemus, vanis adeo indulgere conjecturis, ut ordinem, quo in Sacris litteris res narrantur, temere turbaremus. Quamvis nos lateant altioris indaginis caussæ, cur hoc non alio ordine commemorata fuerint quæ narrantur, neque easdem semper perspicere atque captui nostro adcommodare liceat; attamen adesse, haud dubitamus. Aliter enim fidem in sanctitatem atque divinam originem Sacri Codicis incolumem servari posse, nos quidem non intelligimus; sed e re esse ut servetur, de eo persuasi sumus.

4. Vetus: *Men Abimelech hade ånnu icke kommit vid henne. Oth han sade: Herre, vill du och dråpa ett råttfårfåligt folk? Cum Novo credimus omittendum esse vocabulum ånnu, quo caret exemplar, atque ultima verba ita esse mutanda: vill du ock döda ett oskyldigt folk? Causa vero, cur Saram intactam reliquerit, apparet ex v. 6. 17. quod morbum ei Deus immiserit. Præterea hic non se gentem vocat Abimelech, sed universalius rem peculiarem exprimit, ita ut gens iusta idem sit quod προς δικην, i. e. innocens in universum. LXX. αγία και δίκαιος.*

5. Pro med enfaldigt hjerta och oskyldiga händer reponendum videtur: *I mitt hjertas oskuld och med rena händer hafver jag detta gjort.*

7. Ita hæc reddimus: *Och nu, gif denmannens hustru åter, ty han är en Prophet; så skall han bedja för dig, och du blifva vid lif. Men om du icke gifver henne åter, så vet att du måste dö, du och alla de, som dig tillhör. Prophetæ, Deo familiaris, erat deprecari pro aliis, conf. Jerem. VII: 16. Huc respicit Ps. CV: 15, ubi commemoratur inter beneficia, quæ in patriarchas Deus contulit, quod edixerit regibus: prophetis meis ne malum faciatis; ibidem vero in parallelismo sibi respondent et מושיחי נבואי uncti mei, mihi consecrati, adeo ut non modo significaverit interpretem Dei, ministrum et internuntium, qui mandata Ipsius ad homines horumque ad Deum preces protulerit, sed etiam generatim hominem sanctum, Dei amicum et familiarem.*

10. מה לְאֵית בַּי עֲשָׂת אֶחָד־הַבָּר בְּרוֹה secundum Lutherum: *Wär hast du gesehen, dass du solches gethan hast?* Vetus reddidit: *Hvad hafver du ansedt, att du så gjorde?* quod quidem obscurius appareret. Sensus esset: Num, ut propheta, videris apud me peccatum, quo talem poenam meruerim? vel: an vidisti hic morem esse, ut viris uxores raperentur, aut ut peregrini occiderentur? Simplicius videtur, quod habet Novus: *hvad hafver föranlätt dig att så göra?* vel: *hvad var din afsigt, att du gjorde detta?* Cujus rei rationem habuisti in ita faciendo? Id enim seriei orationis optime convenit, atque hanc significationem pluries habet vocabulum ראה, ut Exod. IV: 31. et alibi.

16. Vexatissimus est hic versus et varie admodum expositus. Nobis vero ita fere vertendus esse videtur: *Men till Sara sade han: Si! jag hafver gifvit din broder tusen siklar silfver.* Det skall vara till en slöja åt dig inför alla, som hos dig åro, och inför alla andra. Så erhöll hon upprättelse. In verbis בְּסֹתֶה עִינִים קְרָבָה referunt ad Abrahamum, ut Anglus: *he is to thee a covering of the eyes*, Vetus nostras, et Aben-Esra, idque eo sensu, ut dicat Abimelech, Abrahamum Saræ pro velamine oculorum esse, eam ejus præsidio tutam, et quasi velamine tectam, ne quis ejus pulchritudine inflammatus in eam quicquam tentare auderet; ut non necesse haberet eum dissimulare, sed palam ac sperte pro marito suo posset agnoscere; eundemque Abrahamum fore quoque omnibus, quæ cum

Sarâ sint, i. e. ancillis nuptis, operimentum oculorum; i. e. eis præstiturum, ne quis lascivos et impudicos oculos in eas conjiciat. Sed multo aptius מִתְחַדֵּשׁ referatur ad הַמְלָאָה, quomodo interpretes reliqui omnes statuunt, atque בְּטוֹחַ עֲיָנוּם non tropice modo de defensione pudoris, sed in primis proprie de velo tegumentoque oculorum explicatur. Scilicet antiquissimis illis temporibus mos fuit puellis, faciem non prius velandi, quam cum viro esset jungendæ, ut ita marito servandam fidem significarent. Sane de Rebeccâ et Rahele virginibus Gen. XXIV: 15, 17. et XXIX: 9. non legitur, quod fuerint velatæ, sed earum vultus conspectui patebat. Quod et de Sarâ observare licet ex Gen. XII: 14. nudâ facie in publicum prodeunte, cum se Abrahaim innuptam sororem simularet. Hinc Abimelech, reprehensurus Saram, quod matrimonium cum Abrahamo dissimulasset, et, velo contra uxorum morem deposito, virginem se gessisset: *Ecce, inquit, fratri tuo mille argenteos dedi, illud sit tibi velamen oculorum inter omnes, qui tecum sunt.* Hortatur igitur, ut tegumentum sibi comparet, ne et aliis viris idem accidat quod sibi, in errorem deducto. Extrema verba מִתְחַדֵּשׁ קָلְבָן diversis modis ab interpretibus explicata sunt. LXX. Kai πάντα αληθεύσον, et omnibus in rebus veritatem dicitο. Aut retulit interpres נִכְחָה ad rectum (conf. Amos III: 10), quasi proprie sit: *sis recta seu verax;* aut sensum liberius expressit pro eo, quod proprie notat: et redarguta es, vel sis, a verbo נִכְחָה. Est vero נִכְחָה non secunda, sed tertia feminina, formâ

ad chaldaismum inclinante, pro נִכְחָה. Onkelos: רַיְלֵל נִכְחָה et de omnibus quæ dixit reprehensa est. Monet Kimchi, verba hæc esse non Abimelechi, sed scriptoris volentis dicere, quod, quandoquidem omnia hæc illi evenerint, nunc ita correpta et monita fuerit, ne ultra se diceret sororem Abrahami, ob periculum in quod semel jam atque iterum adducta fuerat eo nomine. Tunc וְנִכְחָה redundaret, ut Levit. XII: 16 וְמִקְרָתָה וְהַפּוֹתֶר מִפְנֵנו יָאֵל et postridie residuum ex eo comedatur. Vid. et Jerem. XL: 8. Alii vero כָּל נִכְחָה superioribus jungunt, quamvis pariter נִכְחָה reddunt per reprehensa est. Ita Lutherus: vor allen, die bey dir sind, und allenthalben; und das war ihre Strafe, et Anglus: unto all that are with thee, and with all other: thus she was reproved. Pariter de Wette, qui tamen aliam voci נִכְחָה significationem tribuit, cuius rationem reddere non possumus, ita vertens: dafür kaufe dir einen Schleyer, und trage ihn vor allen, die mit dir sind, und vor allen andern, damit du ausgezeichnet seyest. Aliter hæc reddit Novus: köp dig för dem en slöja, och bär henne för alla, som åro omkring dig, på det de må veta att du är gift, et Michaëlis: für die kaufe einen Schleyer, und trage ihn überall, damit jedermann wisse, dass du verheyrrathet bist. Derivarunt hi vocem נִכְחָה ex arab. حَلْسُ matrimonio sibi junxit feminam, quod quidem hebræo linguæ usu firmari nequit. Gesenius וְנִכְחָה ita reddit: und sie (Sara) war überwiesen, d. i. konnte nichts zu ihrer Entschuldigung sagen, quod quidem, non minus ac altera explicatio, reprehensa est, optime congruit cum quibusdam ejusdem

verbi significationibus in Hiphil; cum vero alia etiam occurrat Esai. XI: 4, vocis הַזְכִּיתָ vis, ubi non minus ac לִין et מִפְטָשׁ, adhibetur de jure aliis vindicando, eandem nos quidem, salvo meliori judicio, huic loco aptissimam ducimus, cum Seb. Schmidio reddentes: *Sicque vindicata est.* Optime enim universam narrationem concludi censemus hac observatione, quod ita a Deo vindicata fuerit Sara et a violationis periculo liberata; quo facto demum sanitati restitutus est Abimelech. Eandum huic voci vim tribuisse videtur Vetus, quamvis minus recte retulerit omnia ad Abrahamum, ita vertendo: *Si, han shall vara dig till en ögnatäckelse för allom dem, som når dig åro, ehvart du far, och en försvarare.*

XXI: 1. וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים וְיֵדְךָ תִּקְרֹב וְיִתְּשַׁרְחָה Vetus reddit: Och Herren sökte Sara. Novus vero: Åndteligen såg Herren i näder till Sara. Sufficere putamus, si dicitur: Och Je-hova såg till Sara. LXX. Καὶ Κύριος ἐπεσκέψατο τὴν Σάρας. Verbum πέμπει propriè denotat: aliquid adcurate inspicere, hinc curam gerere, et quidem, præsertim ubi accusativo nudo jungitur, curam savantis, sed etiam, et maxime si per עַל construitur, indicat curam plectentis, vel quod nos dicimus: hemsöka. Hoc loco in bonam partem sumitur: rationem ejus habuit, meminit ejus, sive promissi, quod ei fecerat. Ita Onkelos: זָכֵיר יְהוָה מְמִנִּית סָרָה. Nam Deus, cum mulieribus sterilibus concipiendi et pariendi vim concedit, earum meminisse dicitur; vid. infra XXX: 22. 1 Sam. I: 19.

Mer utkom ej!